

som giver dem ansvar for deres egen situation og oget selvværd.

3. Retten til en bolig

I Sverige og Finland foregår der for tiden forsøg med at bevare de indsattes bolig. Så vidt forslagsstillingerne er orienteret, er der ikke tilsvarende planer i Danmark. Ifølge KRIM, Århus, har ca. halvdelen af de indsatte en bolig ved indsættelsen, mens kun omkring 10 pct. har den samme bolig, når de løslades. Gennemsnitlig betales boligen af hjemstedskommunen i ca. 8 måneder, og med en dom på 12 måneder og prøveløsladelse efter $\frac{1}{3}$ tid, når de indsatte med domme på 12 måneder eller mindre lige netop at bevare deres bolig. Op mod $\frac{1}{4}$ løslades eller prøveløslades imidlertid efter længe-revarende strafafsoning, og denne gruppe har typisk mistet boligen undervejs.

Forslagsstillingerne ønsker at sikre, at den indsatte i alle tilfælde bevarer sin bolig. Begrundelsen er, at en bevaret bolig vil mindske recidivrisikoen, sikre et fast holdepunkt under udgang og give den indsatte et større selvværd såvel under som efter afsoningen.

4. Retten til arbejde

Bortset fra ganske specielle tilfælde, hvor en lovovertræder dømmes for forhold, der gør ham uegnet til fremover at bestride et bestemt hverv, ønsker forslagsstillingerne at sikre, at en tidligere strafafsoner ikke må berøves eller begrænses i sin adgang til arbejdsmarkedet.

Hvad angår det private arbejdsmarked, hvor arbejdsgiveren har en stor frihed til at ansætte hvem han vil, kan et sådant pålæg næppe realiseres alene ved en vedtagelse i folketinget, men til gengæld er de private arbejdsgivere mere tilbøjelige til at ansætte tidligere strafafsonere end de offentlige arbejdsgivere.

Forslagsstillingerne har derfor primært tiltænkt forslaget den offentlige forvaltning. I forbindelse med en lang række ansættelser i det offentlige er de ansøgere udelukket på forhånd, som ikke har en ren straffeattest, og de offentlige arbejdsgivere har endog en særlig ret til at trække oplysninger i det centrale kriminalregister. Forslaget går ud på, at det offentlige ikke må afvise ansættelse af en tidligere straffet, medmindre den pågældende ved dom er frakendt retten til at udøve bestemte erhverv. F.eks. kan personale i sundhedssektoren miste denne ret, og voksne, som har forgrebet sig på børn eller mindreårige, kan frakendes retten til at arbejde med mindreårige. En sådan frakendelse

kan være midlertidig eller permanent, men skal kun gælde et præcist angivet område. Eksempelvis vil sådanne dømte personer ganske glimrende kunne udføre hverv som buschauffører, kontormedarbejdere eller ansatte i ministerierne.

En række af de offentlige etater sætter en særlig ære i, at kun ustraffede personer kan ansættes, og finder, at dette er afgørende for tilliden til dem. Efter forslagsstillernes opfattelse må det offentlige i stedet sikre sig den nødvendige tillid gennem sin faktiske forvaltning. Tværtimod bør den offentlige sektors styrke være, at den bredt afspejler folkelige holdninger og erfaringer. Den erfaring, som et menneske har fra et begået fejltrin, kan tværtimod være en styrke og tilføre den pågældende forvaltning en konkret viden og menneskeforståelse, som gør den bedre.

Socialforvaltningerne, politiet og kriminalforsorgen kunne tværtimod vinde i menneskeforståelse ved at ansætte medarbejdere med kendskab til samfundets bagside, følt på egen krop.

Helt konkret indebærer forslaget, at offentlige arbejdsgivere ikke skal have ret til at kræve generelle straffeattester, og at de kun må kræve oplyst, om den pågældende ved dom er frakendt retten til at udøve et eller flere præcist definerede erhverv.

Det følger logisk af dette forslag, at borgere, som vælges til en kommunalbestyrelse efter at have modtaget en dom, ikke skal kunne vrages af denne grund, og at vælgernes afgørelse i sådanne tilfælde er suveræn. Forslagsstillernes holdning til dette spørgsmål er helt principiel; men det skal bemærkes, at problemstillingen allerede i 1985 kan blive påtrængende aktuel, hvis Ålborgs tidligere borgmester Marius Andersen vælges som kommunalbestyrelsesmedlem. Efter forslagsstillernes opfattelse vil en underkendelse af hans valg være et helt uacceptabelt indgreb i vælgernes suveræne ret til at vælge hvem de ønsker.

Sidstnævnte problemstilling berører såvel princippet om strafafsoneres demokratiske rettigheder som retten til arbejde, hverv m.v. Underkendelse af bestemte personers valg til en kommunalbestyrelse er blot ét blandt mange eksempler på »sanktioner, som ikke er indeholdt i den afsagte dom«, og som nærværende forslag går ud på at afskaffe.

Det skal derfor understreges, at beslutningsforslaget både er principielt og samtidig berører helt vitale spørgsmål som demokratiske rettigheder, arbejde og bolig. Denne udformning er valgt i erkendelse af, at de »videregående sanktioner« er så udbredte, at en endelig afskaffelse må forventes at vare nogen tid, og forudsætter mange enkeltstående lovrevisioner; men hvad angår disse helt cen-